

Groep II, 26 Juni 1960

Goeden morgen vrienden,

Deze Zondagmorgen zullen we dan proberen om eens na te denken over

EEN PAAR OUDE WAARHEDEN

Er is n.l. door een van onze sprekers, ik meen dat het afgelopen Vrijdag was, de kwestie aangesneden van betekenis en interpretaties van esoterische aard, die liggen in vele oude geschriften. Ik meende dat dit een onderwerp was, dat op een Zondagmorgen uw belangstelling ongetwijfeld zou trekken.

Wanneer wij proberen om de interpretatie te vinden, die past bij een z.g. inwijding, dan moeten we allereerst uitgaan van het standpunt, dat elke sleutel, die past op kosmische verhoudingen, a priori eenvoudig moet zijn. Ik weet dat men zich vaak verwart in een doolhof van ingewikkelde redenering, maar uiteindelijk is de grondregel, die de kosmos regeert, eenvoudig. Wanneer wij macro- en microkosmos met elkaar vergelijken, dan ontdekken wij, dat dezelfde wetten en krachten in beide optreden. Wij ontdekken verder, dat dezelfde wetten en krachten - onder meer de van massa en energie, van ruimtelijke verhouding ook -, een rol spelen voor elke ontwikkeling. Is het de mens niet mogelijk een microkosmische ontwikkeling geheel te volgen, gezien de grote snelheid waarmee ze geschiedt, zo kunnen we rustig aannemen, dat ook daar desnoods leven mogelijk zou zijn, alleen op een andere basis natuurlijk dan die u hier kent, gezien de andere verhoudingen en zeker ook het optreden van negatieve materie in meer kenbare vorm. De eenvoud van de grondwet is te herleiden tot kracht. Wanneer wij alle verhalen nagaan, die de oudheid heeft geschreven, dan vinden wij het leven steeds weer weergegeven of geïnterpreteerd als adem. Adem, dus klaarblijkelijk lucht of een zucht.

De scheppende kracht wordt in ten minste vier gevallen omschreven als het woord. Het woord is de tot trilling gevormde adem. Nu is hier sprake van een vergelijking, want wanneer ik adem maak tot woord, door haar te moduleren, dan leg ik mijn wil op aan een primair, vanuit menselijk standpunt gezien, praktisch inert iets. Wanneer ik kracht stel in plaats van adem, dan kom ik tot de vreemde conclusie, dat kracht of energie inderdaad kan worden gebruikt voor de omschrijving van elk levensproces, voor elke bindende factor in de kosmos en dat deze verder gebruikt kan worden voor de aanduiding van praktisch elk verschijnsel. Echter, een verschijnsel op zichzelf is een modulatie van krachten of een verschil van potentiaal, dus een verschil van aanwezige kracht, gerekend naar plaats. De esotericus, die zoekt naar het geheim, moet dus in de eerste plaats rekening houden met het feit, dat in elk verhaal, in elke omschrijving, ook van de oudheid, die kracht, in verschillende vormen bemaneld misschien de hoofdrol moet spelen. In de tweede plaats, dat de wil of de modulerende factor eveneens omschreven zal zijn, terwijl in de derde plaats het verschijnsel zelve wordt gezien als een middel om de kracht althans enigszins te erkennen. Ik hoop, dat dit voldoende duidelijk is, en zou het misschien onduidelijk zijn, dan kunt u met een woordenboek en eventueel een encyclopedie ongetwijfeld de betekenis van dit gezegde nagaan.

Ik kom dan dus aan mijn verhalen en gelijkenissen. In de oude Brahmaanse leer zien wij de schepping van de wereld als een schijnbare toevalligheid. Zij is niet intensioneel, maar vloeit voort uit het zichzelf delen van de hoofdgod. De God baart, zoals het op de tekening wordt voorgesteld, uit zijn hoofd zijn gade, Partogenesis, ofwel de schepping van tegendelen uit een geheel en deze brengt dan met hem de goden en uiteindelijk de kleinere krachten voort. In hun spel veroorzaken zij wat, vrijelijk vertaald uit het gedicht, kan worden omschreven als een werveling van krachten. Zij spelen daarmee, het deel van de kracht zondert zich af en er ontstaat de wereldzee. Nu is zee voor de meer primitieve mens zeker een beeld van een oneindigheid, is onbegrensd.

In de oudheid meende men dan ook, dat ergens de zee in een afgrond zou storten, of ook wel dat het platteland als in een schaal dreef op de zee. De Brahmin echter gaat nog iets verder.

Hij zegt: In de wereldzee ligt de slang verborgen, de wereldslang. De slang staat niet alleen, zoals de westerling misschien zou denken, voor iets afschrikwekkends. Hij staat wel degelijk voor wijsheid en wanneer wij de paradijsmythe ontleden, dan vinden we ook daar de slang a priori als een symbool van een wijsheid, zij het dan een wijsheid die harmonie verstoort. De wijsheid, of het weten, vergiftigt de wereldzee. Zij is als bloed, zo zegt men nu. Adam en Eva in het paradijs worden verleid door de slang en er ontstaat vuur, een engel met een vlammend zwaard. Ook hier weer de gelijke factor, rood als symbool van woede, van toorn, vergelijk dus met Genesis. De factor verder ook van uitdrijving. Deze uitdrijving betekent, dat het leven dat geschapen zou worden, en de zee zelve dus, vernietigd worden door een weten dat te ver gaat. Het is de wereldgod Indra, die vecht met de wereldslang en het wereldgif in zich opneemt. Typisch, God scheidt alle dingen, maar er is altijd een strijd tussen God en Lucifer, de gevallen engel. Splitsing in tegendelen is noodzakelijk voor uiting. Beleving van tegendelen is noodzaak voor realisatie en bewustwording, een kleine stap verder gaande, vinden wij dan verder in het verhaal dat men de wereldzee karnt. Karnen, in wervelende beweging brengen. Een mens, die beschikt over de middelen om eens door een kijker naar een sterrennevel te zien, die ziet ook dat deze een soort werveling schijnt te volbrengen. Zij doet ons denken aan een spiraal, die steeds verder uitwaaiert en een nauwkeurig onderzoek van het melkwegstelsel doet hetzelfde zien, een furieus wervelende kern vanwaar enkele takken zich in veel langzamer beweging losmaken en zeer waarschijnlijk ook hoogtegewinnend ten opzichte van die kern zich verwijderen. Het karnen van de wereldzee zou dus kunnen worden gezien als verklaring van de explosie van Turato. Typisch is weer, dat hierbij voortdurend bewustzijn optreedt. Voor de wereld was, was bewustzijn, ook deelbewustzijn, want voordat God de wereld schiep, schiep Hij de engelen. De esotericus moet daaruit natuurlijk zijn conclusies gaan trekken en zal dan beginnen met voor zichzelf te stellen: Wanneer alle dingen kracht zijn, dan kan kracht herleid worden tot alle dingen. Indien ik in mijzelf, al is het nog zo'n kleine kracht bezit, ben ik daardoor verbonden met het totaal der verschijnselen. De verschijnselen, in wezen kracht zijnde, zullen mij beïnvloeden, maar ik heb ook wel degelijk mijn invloed op al wat rond mij is. Bij de vaststelling van deze wisselwerking mag ik verder niet vergeten, dat het totaal der verschijnselen, zover ze mij betreffen, worden geleid door hogere entiteiten of krachten. Het is mij praktisch onmogelijk om het Goddelijke onmiddellijk te zien. Een typisch iets eigenlijk, de mens stelt zich zijn God voor, maar hij kan zijn God niet erkennen en wanneer hij het al doet, dan moeten wij spreken met de cynicus, die zegt dat de mens zijn God scheidt naar zijn eigen beeld en gelijkenis, want de projectie van God is een mens, een superieure mens, maar een mens en deze kan nooit en te nimmer de alomvattende kracht en de schepper geheel vertegenwoordigen. God zelve wordt dus erkend als het geheim, het geheim dat misschien te beleven is, maar nimmer en nooit verstandelijk te erkennen of te omschrijven.

Vandaar dat uit deze scheppingsmythe alleen reeds de gedachte naar voren komt, dat het beleven zeker zo belangrijk, zo niet belangrijker is, dan het weten. Maar het weten is eveneens noodzakelijk, want zonder het weten kan de wereld waarin men bestaat niet gehanteerd worden. Op het ogenblik dat weten ontstond, werd oordeel geschapen. Wij vinden dit in de paradijsmythe dan heel mooi uitgeduid. Nietwaar, op het ogenblik dat Adam en Eva eten van de vrucht der kennis, zo zijn zij zich van schuld bewust. Je van schuld bewust zijn betekent een beoordeling van een vroegere toestand en de huidige en een veroordeling van de daad, die tot de huidige toestand leidt. Oordeel is, gezien de verhalen, die wij horen, noodzakelijk. De mens staat vrijelijk en genoopt tot beslissing tegenover de goden of God. Nu klinkt dat misschien in Christen-oren vreemd, wanneer ik spreek over Goden. Ook hier echter vinden we de oplossing niet slechts bij de Brahmanen, maar evenzeer in de Griekse en Egyptische mythologie, terwijl zelfs de ietwat ruwere Noorse mythologie ons een aanduiding geeft in welke richting wij moeten zoeken. In alle gevallen wordt een Alvader of een oerkracht erkend, dus datgene wat men tegenwoordig God noemt. Maar, zo stelt men, deze Alvader scheidt uit zichzelf delen van zichzelf, die hij een bepaalde taak geeft, en daardoor tot nauw omschreven wezens maakt. In de Christenheid en ook in het Jodendom vinden wij dan de aartsengelen als dergelijke krachten. Wij kennen zelfs zeer ingewikkelde indelingen, b.v. van een hemel die is ingedeeld in de tronen, heerschappijen, aartsengelen, engelen, die elk voor zich een bepaalde taak of functie schijnen te hebben. De heiden is logischer dan de Christen, want hij zegt: Ik kan deze dingen niet onderscheiden, dan in hun grootheid ten opzichte van elkaar, maar voor mij zijn ze even onbereikbaar en onbenaderbaar; ik noem ze Goden.

Echter, de mens moet in staat zijn tussen deze goden of, zo u wilt, engelen en grootmachten der schepping, te treden. Dit wordt dus niet alleen verteld in de verhalen over de geboorte van

de eerste mens. Het wordt ons niet alleen verteld in gelijkenissen, maar wij vinden steeds weer de mens, die wandelt met God of doordringt in de hemelen, iets wat eigenlijk gelijk is. Van het wandelen met God of het doordringen in de hemelen horen wij in de Bijbel als een neerdaling van God. Noë is vroom in een verdorven wereld. God komt en wandelt met hem en spreekt met hem. Later horen wij van bepaalde profeten, die met de Heer wandelen. Mozes gaat de berg Sinaï op en spreekt daar met zijn God, die overigens hier buitengewoon juist wordt omschreven als suizende stilte, d.w.z. een toestand van rust, waarin de verschijnselen die wij kennen, tenonder gaan, maar waarin wij onszelf en ons wezen herkennen kunnen in volle waarheid.

Deze ontmoeting met de God nu is het kerndoel van de esotericus. Men zoekt naar een innerlijke bewustwording en deze bewustwording ziet men als een erkennen van eigen wezen en door middel van dit eigen wezen, van het voor dit wezen bereikbare deel van het Goddelijke. Dus een erkennen van zichzelf, maar nu in volmaaktheid.

De wegen daartoe zijn volgens de verhalen der overlevering, der mythologie, nogal verschillend. Opvallend is echter, dat wantrouwen of ongeloof altijd worden beschouwd als een factor die de bereiking onmogelijk maakt. In de Bijbelse geschiedenis: Mozes, die eenmaal aan zijn God getwijfeld heeft en daarom het beloofde land wel mag zien, maar niet mag binnengaan. Men kan Gods grootheid wel beseffen, maar zolang in het ik een schuldgevoel ten opzichte van die Godheid bestaat, is een volledige aanvaarding onmogelijk, men gaat het beloofde land niet binnen.

In een ander oud geschrift, het Gilgamesch epos vinden we ook alweer een beschrijving van een gang door duister en zondvloed. Het wordt ook vaak beschouwd dan als een vroeg zondvloedverhaal, maar daarnaast zien wij dat Gilgamesch een soort onsterfelijkheid gewint en tracht door te dringen tot in het rijk der goden. Waar hij echter over de goden oordeelt, faalt hij. Zijn ontmoeting met de draak en zijn terugkeer uit de kloof der verschrikking tot de wereld. De kloof der verschrikking is het beeld van de tijd.

Ik zou verder kunnen gaan met vele voorbeelden te geven van hoe men niet tot zijn God komt. Ik wil echter proberen, om aan de hand van een eenvoudig en naar ik meen tamelijk bekend voorbeeld, aan te tonen, dat een gods bereiking wel mogelijk is. Ik grijp hiervoor naar een deel van de Hindoese heldendichten, waarin ons beschreven wordt, hoe een vorst ingaat tot wat je zou kunnen noemen, de lichtsferen. Hij komt in tuinen en rijken, hij vertoeft daar. Het is daar vol van vreugde en we vinden er overigens een heel mooie symboliek b.v. de mens van de wereld openbaart zich daar als een lotus die openbloeit. De mens is a.h.w. de wortel van de geestelijke bloem. Wanneer die mens verkeerdelijk handelt, dan sluit zich de knop en soms verwelkt de plant. Rond de vijver zijn licht en entiteiten aanwezig, die jubelen wanneer de nieuw geboren Boeddha in zijn opengebloeide lotus zit en mediterend allereerst zijn nieuwe wereld aanschouwt. Maar klaarblijkelijk is dit niet voldoende. De vorst, waar het hier over gaat, dwaalt door deze wereld tot hij komt op een betrekkelijk eenzame plaats. Hij vindt daar een boom staan, en komt daar, vermoedelijk parallel aan de meditatie van Gautama Siddharta, onder de boabab boom, tot realisatie. Hierin herkent hij zichzelf. Vergeet niet, we hebben hier dus ook de idee van reïncarnatie in de leer. Hij herkent zichzelf, hij ziet alle vroegere levensfasen en is niet tevreden. Dat is typisch voor de mens, die waarlijk esoterisch denkt. Hij kan een paradijs van innerlijke rust bereiken, een toestand van vrede en zelfs een zeer grote beheersing van de materie, maar vrede geeft hem dit niet. Er blijft altijd de honger naar het hogere, het grotere, het geheim. Deze vorst gaat verder en staat dan plotseling voor een kloof waarin een duisters wind waait. Deze wind is weer een tijdsymbool, dus a.h.w. de beweging. Zolang er leven is, is er beweging. Zolang er beweging is, is er tijd, is er differentiatie; Dit beseffende stort hij zich een schijnbare zelfmoord eigenlijk dus in het onbekende, zoals de esotericus, die op een gegeven moment de rede moet verlaten, omdat de rede niet meer voldoende, ja zelfs de mystiek niet in staat is, om hem te helpen tot een waar en reëel besef te komen. Hij wordt dan, volgens het verhaal, gedragen door deze stormwind tot hij komt in een plaats van stilte. U zoudt kunnen zeggen een soort Sargassozee, plaats waarin geen stroom meer heerst en in dit duister vraagt hij zich af, waarom hij alles heeft verlaten. Ik geloof dat menig esotericus zich dat ook zal afvragen. Er komt een ogenblik, datje je gaat afvragen; Ja, ben ik nu werkelijk gek, of ben ik verstandig. Alles wat ik nu op het ogenblik innerlijk beleef en aanvaard, dat is strijdig met rede, strijdig met de werelden die ik ken, strijdig met het bewustzijn dat ik heb van geest, de voorstelling die ik heb van God. En nu

het typisch verschijnsel, volgens nog steeds hetzelfde verhaal: Wanneer hij daar is, ziet hij in de verte een lichtende gestalte en hij snelt daarheen. Hier is voor het eerst dus in die stilte weer een nieuwe prikkel. Zijn wanhoop verkeert eigenlijk in de verwachting nu de kern van de kosmos te zien. Als hij naderbij komt, dan ziet hij dat die lichtende gestalte hem op een of andere manier bekend is en uiteindelijk ontdekt hij dat hij zichzelf tegemoet treedt. Voor de esoterie is dat een heel eigenaardig verschijnsel. We kunnen vaak menen onszelf te kennen, maar eerst, wanneer wij in absolute rust zijn, innerlijk volledig stil zijn, kunnen wij onszelf tegemoet treden en zo onszelf kennen voor wat we zijn. Dan versmelten beide beelden en dan gaat er een gongtoon door het Al. Brahman, dus de scheppende kracht of de kosmische adem, openbaart zich hernieuwd. Brahma verbleekt, de sterren sterven en deze ene overweegt, wetend dat hij nog licht is of hij scheppen zal of niet, maar hij besluit niet te scheppen omdat hij, volgens zijn eigen visie in elke schepping de tegenstellingen voortbrengt, die toch geen Godsopenbaring kunnen zijn. Hij zoekt naar de oerkracht zelve en wil niet volstaan met het scheppen van een heelal, waarin hijzelf de tijdelijke schepper is.

Ik geloof dat de esoterie ons ongeveer tot hetzelfde zal voeren, alleen, gesteld dat het op aarde plaats vindt dus, zal het wel eenvoudiger zijn. Wij komen tot een zekere zelfkennis; in deze zelfkennis realiseren wij ons, onze eigen betekenis en onze eigen waarde. Dat is een schok, want wij zijn tegelijk meer en minder, dan wij meenden te zijn. Minder omdat de wereld niet rond ons draait, maar wij alleen een organisch deel van de wereld zijn, meer, omdat ons weten en ons bewustzijn ons een verantwoordelijkheid geven voor het totaal. Een mooi beeld dus, maar dan kom je voor de vraag te staan: Zul je als esotericus dus met deze bereiking openbaren wat je ervaren hebt en zo een wereld van gelijkstrevenden scheppen, of zul je in de bereiking je onderwerpend aan de totale kosmische orde, opgaan? Hieruit volgt dat het hele proces van esoterische bewustwording gebaseerd is op: punt 1, ervaring, punt 2, realisatie, punt 3, erkenning van eigen onrust, waardoor rust wordt geschapen, punt 4, het aanvaarden van de eigen taak, zonder op de voorgrond te willen treden.

U denkt misschien, dat dit alles alleen te vinden is in oude Hindoegeschriften. Ik zou dan Uw aandacht willen richten op het Nieuwe Testament, waarin we de gelijkenis vinden van de verloren zoon. Hij gaat uit naar vreemde steden, een vreemd land, want het huis van zijn vader is hem te saai, te duf. Hij kan daarin niet tot voldoende realisatie komen. Zijn oudere broeder blijft thuis. Mag ik een stoute vergelijking maken? De mens, niet tevreden met het beleven van God, maar wensend God te kennen, gaat uit vanuit het huis des Vaders. De oudere broeder, noem het mijnentwege een engel, blijft thuis. En nu is het vreemde, dat die verloren zoon eerst feest viert, hij maakt zijn kapitaal op. Zoals de mens over het algemeen geneigd is zijn krachten te verspillen, zich te beroemen op stoffelijk verworven weten en in schijnrijkdommen soms komt tot een haast onmogelijke zelfverheffing. Maar, hoe groot ook de schoonheden van Sidon, een grote verleiding van Thirie, wanneer je je kapitaal besteed hebt, ben je niets meer waard. Een mens, die uit zich geen krachten en geen goddelijke krachten meer bezit, ligt in de goot, zoals de verloren zoon, die eet met de zwijnen, zoals de mens, die uiteindelijk terugkeert tot het dierlijke, het materialistische, bourgeois. Eerst van hieruit gaat hij zich realiseren wat de betekenis is van het huis des Vaders. Hij begrijpt dus wat de relatie is geweest met God, welke relatie hij in zijn waan verbroken heeft. Vergelijkt U dit, als u wilt, weer met de eerste delen van Genesis. Vergelijkt u dit verder met het verhaal van de rondtocht in de woestijn, in het boek Exodus. Hier vindt U n.l. ook weer het beeld van de te verwaande, te zeer wereldgebonden entiteiten, het volk, dat daarom 40 jaren in de woestijn moet zwerven, opdat een nieuwe generatie het beloofde land betreedt. Een innerlijke vernieuwing is noodzakelijk. De verloren zoon verliest zijn trots, zijn zelfbewustzijn. Hij erkent, dat hij zijn erfdeel vergooid heeft, maar hij keert terug naar huis. De rest van het verhaal kent u. De mens, die het totaal van zijn krachten heeft besteed, hetzij in stoffelijke wereld, hetzij in geestelijke sferen, komt op een gegeven ogenblik tot de ontdekking, dat hij geen eigen krachten meer bezit en waardeloos is. Herkent hij in dit waardeloos zijn toch nog God, dan komt hij uit de zelf geschapen chaos omhoog. Hij heeft niet meer het recht in het leven, maar hij heeft de liefde des Vaders, gesymboliseerd in het verhaal met het gemeste kalf dat geslacht wordt.

Zo zitten de leringen van de esoterie in de omschrijvingen van de inwijdingsweg verborgen in praktisch alle grote geschriften, die wij ons naar denken kunnen. Soms is het een overlevering, die ons treft. Soms zien wij een verhaal, dat haast avontuurlijk is, als Prometheus, die heimelijk naar de hemelen toesluipt om de mensheid het vuur te geven en het vuur steelt. En

het vuur kan dan hier ook vertaald worden als de rede. De mens die de rede bezit en toch het goddelijk rijk kan betreden, hij is de ware ingewijde. En in dat oude duivelsprentenboek van de Terrut of Rota zien wij dat het beeld van de ingewijde wordt voorgesteld als het beeld van de gehangene. Hij hangt onderstboven, De driehoek van de galg, beeld van de drie-eenheid, schraagt hem, maar hij is gericht naar de wereld, hij lijdt in zijn weten omdat hij, zich baserend op het goddelijke, toch terug moet grijpen naar de wereld zelf. Prometheus, de geketende, gestraft door de goden. En, wanneer we nu eventjes nadenken over die straf, dan is het ook weer opvallend, dat men in sommige landen aanneemt, dat de lever, de zetel is van de gevoelens. In Siam b.v., daar zal een aardig meisje tot een aardige man zegen; Je bent mijn lever. Ik hou van je met heel m'n lever, enz. Dus hier is het uitrijten van dit orgaan eigenlijk een aanduiden van een voortdurend sterven van de gevoelswereld en een herleven. En toch wordt ook Prometheus bevrijd. De ingewijde kan alleen bevrijd worden, wanneer hij zichzelf overwint, zijn taak volvoerd heeft. Een wereld, zoals u ziet, vol van verhalen, vol van sprookjes, van sagen en legenden, die meer te zeggen hebben dan de doorsnee man eruit kan lezen.

Het zou ons op deze Zondag zeker te ver voeren om elk van deze verhalen afzonderlijk na te gaan. Toch wil ik u herinneren aan het feit dat de bereiking steeds gepaard gaat met een worsteling en dat deze worsteling in feite een worsteling met God is. In de oudheid worstelen de goden Lookij en Baalder, licht en duister. Maar ook in de Bijbel vinden we iets dergelijks terug. De oude Tobias is blind en de jonge Tobias gaat uit om een geneesmiddel te vinden. Hij worstelt met de engel en hij worstelt lange tijd en hij wordt eigenlijk overwonnen, maar omdat hij de moed heeft gehad met die engel te worstelen, maakt deze zich bekend en dan weer een eigenaardige symboliek: de genezing ligt in het water, een deel van een vis. Het water is het begin van het leven op aarde geweest. In vele gevallen zou men dus kunnen zeggen, ligt de verlossing, indien wij met onze God geworsteld hebben, in de terugkeer tot het primitieve. Een ander zou zeggen, het voltooiën van de cirkelvormige weg, een terugkeren tot de sferen, waarin we eens in de oudheid zijn uitgegaan door een goddelijke wil. Voor een mens is het belangrijk om juist dit te onthouden. Het maakt weinig uit, welks weg je volgt, welke ideeën je vormt, wat voor geloof je hebt. Per slot van rekening, dit zijn alleen maar de vormen, waarin wij voor onszelf het aanvoelen van het hogere trachten te verklaren. In onze groepering is er een zekere voorkeur voor de esotericus, maar dit wil helemaal niet zeggen, dat dit altijd de beste weg is. Zeker is echter één ding wel. Elk wezen, dat tot waarheid wil komen, zal worstelen met zijn God, zal lijden onder zijn bereiking en zal in de terugkeer naar de primitiviteit en de eenvoud kunnen komen tot het zien van de waarheid.

Ja, vrienden, ik meen dat ik daarmee eigenlijk genoeg heb gezegd op deze Zondag, zover het mij betreft. Wanneer het u interesseert, kunnen we in een verdere bijeenkomst daar nog wel eens op terugkomen. Dit is, daar ben ik mij van bewust, maar een zeer algemene inleiding op iets, wat, ja jaren zou vergen om het helemaal uit te werken. Ik hoop echter, dat ik aanvullend dus op hetgeen op deze Vrijdag reeds werd gezegd, u enig idee heb gegeven voor een zelfstandig zoeken. Bedenk wel, de mens die leeft naar de letter, moordt zijn ziel. De mens die leeft naar de geest, vindt een leven buiten zijn verwachting. Dat geldt voor alle heilige boeken. Dat geldt voor alle wijsheid, die er op de wereld bestaat. Tracht de geest der dingen te kennen. Ga uit van uw eigen geloof, uw eigen denken. Uw eigen standpunt, maar tracht de geest, die erachter ligt te kennen en begrijp dan, hoe men u duizenden malen op deze wereld het middel in handen geeft om uw eigen verhouding met de kosmos te beseffen, uw eigen plaats in de schepping te bepalen en zo uw eigen doel en streven met duidelijkheid te stellen in uw verder gaan naar het licht. Ik dank u voor uw aandacht, en ik geef het woord over aan een volgende spreker.

o-o-o-o-o

Goeden morgen, vrienden.

Ja, ik zou zeggen, dat was aan een kant een beetje zware kost, omdat het een beetje compact was. Maar ja, ieder hoeft zo z'n eigen manier om over de schepping te denken en het gekke is, ik heb altijd maar zo'n beetje het idee, dat je het verstandigst doet je door die schepping te laten ontroeren, Je staat soms zo dicht, weet je wel, bij die God, waarover je allemaal zo hypothetisch praat, waarover je je zo drukt maakt, alleen al door iets te beleven. Neem nou b.v. de morgen. Ik weet niet of u van vroeg opstaan houdt hoor, hou me ten goede, maar als

je nu eens een keer vroeg opstaat, laten we zeggen in deze tijd zal het een uur of vier zijn misschien en je gaat zo naar buiten toe. De lucht is ijl en kil en je gaat dan zien hoe alles verandert. Voordat er zon is en licht, is er een schemering, een gloed, een tintelen in de overkoele lucht, dat schijnt te kristalliseren in nevel en ja, dan zie je daar eigenlijk het is gek, mensen zonder benen, koeien in de wei, die pootloos schijnen te drijven boven een zee van grauwhed. Interessant, en dan begint er ergens een vogel te roepen. Het is maar heel gewoon een vogel, wat is nou een vogel. Een paar fluittoontjes. En we kunnen dan precies vertellen dat het over het algemeen eerder een reclame maken is voor de komende dag dan een dankgebed aan de hemel. Maar toch zegt het iets. Het is net of er van binnen een soort van klokkenspel begint te spelen. Het ene denken in je roert het ander. Dan zie je zo al die kleuren aan de hemel komen en ja, op een of andere manier is het net of die kleuren naar binnen trekken, je absorbeert ze. En als dan het eerste stukje van die rode zonneschijf boven komt, dan voel je je genoopt om eens diep adem te halen en dan heb je een ogenblik spijt, dat je geen vogeltje bent, want je vindt het zo gek om in die ochtendstilte zelf te gaan zingen en toch, het is een loflied waard.

Ik weet niet of u het wel eens zo hebt meegemaakt. Ik ga uit van mijn eigen denken, mijn eigen gevoel, zoals het vroeger was tenminste, maar denk je niet, dat je op zo'n ogenblik heel dicht staat bij harmonie, zo'n ogenblik ga je op in de dingen. Het is precies hetzelfde b.v. als het een maanlichte nacht is wat u misschien beter kent en er ligt ergens zo een gloed; de zee gaat lichten, het is een warme avond. De maan tekent daar zo van die zilveren figuurtjes in de golven, waar zwarte lijntjes doorheen spoelen om dan te worden tot een soort zilveren border, een zilveren rand, die net tegen het strand aanstoot. En dan kun je soms zo eens gaan zitten, dat zult u misschien wel eens meer gedaan hebben en dan moet je eventjes diep ademhalen, want dan zeg je: Ja, het is zo stil, het is of ik mezelf verlies in dit. En nou lijkt mij dat dat jezelf verliezen, al is het alleen maar in schoonheid van de natuur, heel dicht staat bij het beleven van God. Natuurlijk, ieder het zijne, ik weet wel, niet iedereen kan op dezelfde manier ontroerd zijn door deze dingen. Ik geef het dan ook eerder als een voorbeeld dan dat ik het bedoel als een prima regel. Ik zeg helemaal niet tegen u: gaat u nou allemaal morgen om 4 uur opstaan en ademloos naar de opkomende zon kijken. Op zichzelf zegt dat niets. Een ander wordt misschien eerder ontroerd door het geweld van een storm, het water dat tegen de duinen opspuit of de bliksem die naar beneden trekt in de hei en daar donderkuilen smeedt van het zand. Het ligt er maar precies aan waar je bent. Maar ieder voor zich heeft toch wel ergens zo'n moment van schoonheid en nou pretendeer ik helemaal niet een grote wijze of een ingewijde te zijn, maar ik heb zo het idee, dat we in deze schoonheid onbewust met God spreken. Gewoon, alleen in die natuur, in de grootsheid, erken je voor een ogenblik dat jezelf teloor gaat en in dit teloorgaan sta je eigenlijk niet meer voor een verschijnsel in de wereld, maar sta je voor de kosmos. Tenminste, dat is mijn idee. Nou ja, dan hoeft u natuurlijk helemaal niet zo zwaar ontroerd te zijn, want het zit overal, hé. En zo gek als het klinkt, ik denk dat de vrek in het tellen van z'n centjes een zelfde soort zelfvergetelheid ziet als een ander in het beschouwen van een bloem of in hetgeen ik u heb beschreven.

Het gaat er niet alleen om, onszelf te verliezen maar het gaat om de manier waarop. Stel nou gewoon, dat je jezelf verliest. Zolang dat iets beperkts is, dat je denkt te beheersen, ga je verder van God af, maak je jezelf tot een godje in een besloten wereld. Maar hoe meer je je een ogenblik verliest in iets.groots, in iets waar je eigenlijk niets aan kunt doen, wat je alleen maar kunt ondergaan, hoe dichter je, geloof ik, zelfs in de stoffelijke gevoelswereld komt bij wat wij noemen het licht. En daarom, misschien ben ik een beetje een tegenwicht tegen de techniek van mijn voorganger, zou ik zeggen, wanneer je nou niet al die technische kanten kunt nagaan, wanneer dat niet je weg is, er zijn andere wegen genoeg. Ze hebben van God wel eens iets gemaakt, net als een theehuis in Nederland. U moet me die vergelijking niet kwalijk nemen, het is niet oneerbiedig bedoeld, maar weet u, als u sommige mensen hoort praten, dan is dat net zo'n theehuis midden in de bossen. Er zijn duizend paden, maar je mag ze niet gaan, overal staat strafwetboek 461. En er is alleen een smal paadje en als je dat nou zigzag volgt, dan kom je daar en dan kun je je versnapering krijgen. Het lijkt me dwaasheid. God is zo groot. De hele wereld is uit Zijn kracht geboren, wordt door Zijn kracht in stand gehouden en die wereld is nog niets vergeleken bij de kosmos, die ook helemaal Zijn wezen is. Zou een dergelijke God tevreden zijn met een smal paadje? Die God, die gewoon in je en overal is? Neen, ik ben bang dat hier de mentaliteit van ons terrein het verboden toegang te sterk spreekt. Ik denk dat God overal bereikbaar is, waar je Hem zoekt, als je maar intens genoeg zoekt. En ik geloof, dat elk mens volgens zijn eigen innerlijk, die God zoeken en

beleven moet. En dan is dat misschien wel geen esoterie, maar het brengt je dan toch wel heel dicht bij datzelfde. Aanvaarden lijkt mij even belangrijk als weten of zoeken. En, ja, ik mag u niet lang meer bezig houden, want er komt nog een laatste spreker zodadelijk, zoals u weet, maar uit mijn eigen leven, hé, uit mijn eigen ervaren. Ik heb eens een tijd gehad, dat ik, nou ja, niets had. En als ik niets zeg, dan bedoel ik helemaal niets. Geen huis, geen mensen, geen vrienden. Niets als eenzaamheid, een paar vodden aan mijn lijf. O, het is maar een. korte tijd geweest. Ik heb later zelfs nog een toga gedragen, maar dat is weer wat anders, toen was ik academicien. Kijk eens, in die periode had ik helemaal niets en omdat ik helemaal niets had, dacht ik eigenlijk: Nou ja, wat kan het me schelen. Ik heb geen kracht, dan zal ik ook wel niets hebben, nou ja, goed, dan heb ik niets. Maar op een gegeven ogenblik dan krijg je zo'n reeks van gebeurtenissen. Een mens zegt, het is toeval, maar ik geloof niet dat dat toeval is. Ik meen, dat het wel degelijk precies m'n weg is geweest. Ik kom bij een klein dorpje, daar is brand. Ja, wat doe je? Ik had niet veel te verliezen, m'n leven was me toch niets waard en die vodden van me waren helemaal niets waard. Daarom ging ik naar binnen en ik redde een kind. Niets heldhaftigs, hoor, alleen.zoiets in het idee van, nou ja, laat ik nou maar dood gaan op een mooie manier. Dan zeggen ze tenminste niet: Wat is er daar een schoft overleden. Eerlijk door dit redden kreeg ik betere kleren, ik had wat onderdak, ik had een paar verwondingen, ik had vrienden. Gek, ik had ineens een band. Ik denk bij mezelf; Hé, ik heb mezelf vergeten, nu kom ik verder en zo ben ik rustig door de wereld getrokken, steeds verder, hoor. En denk niet, dat ik gered heb veel, maar ja, als ik nou toevallig ergens kwam op een boerderij, waar werk was dan werkte ik. Het ging me niet eens om het loon. Het idee dat ik iets nuttigs kon doen. En zo kwam ik ook een keer in een oude pastorie, dat was ergens achter Amiens en die pastoor vond dat reuze leuk. Ik heb hem daar geholpen met z'n aardappelen, z'n appels en zo en die zei: Je bent eigenlijk veel beschaafder dan het lijkt en hij zegt; Als zwerver, wat verlang je nu eigenlijk? Ja, nou, en dan sta je voor de grote vraag. Weet u wat ik zei? Ik verlang nu niets anders dan op een of andere manier iets van die schoonheid, die ik elke dag rond me zie nu eindelijk eens voor mezelf vast te leggen. De goede pastoor - het was een heel goede man hoor - heeft toen bij een of andere parochiaan een oude schilderskist opgedoken. Een schilder, die dat had achtergelaten als betaling en nooit had opgehaald. Doek had ik er niet bij. Ik heb geschilderd op stukjes hout. Uiteindelijk, toen ik ze kon ruilen of verkopen, ook op wat anders. Ik heb alleen maar geprobeerd, dat Franse land, en vooral dat Zuidelijk Franse land, vast te leggen. En het gekke was elke keer, wanneer ik zei: Ik ga een mooi schilderij maken, lukte het me niet. Maar wanneer ik gewoon zo liep te zwerven weer, net als vroeger en ik werd gegrepen door die schoonheid, ja, dan schiep ik iets. Dat was ik zelf niet. Dan was het a.h.w. of de kleuren van de hemel zo op m'n palet vloeiden en zo de juiste vorm kregen. O, u zoudt me waarschijnlijk tegenwoordig een zeer ouderwets kunstenaar noemen, want in mijn tijd diende nog precies fijne penseelstreek naast fijne penseelstreek te staan. Geen grove kleurvakken, maar het moest leven, het moest tintelen. En het vreemde is geweest, toen heb ik succes gehad bij de mensen. Tentoonstellingen gehad, erkenning gehad, lid geworden van de academie, zelfs dat. En weet u wat het gevolg was? Dat ik onder de menselijke eer kwam tot techniek kwam, zonder inspiratie; Maar de mensen weten dat niet. Er hangen twee doeken van me in het Louvre, die ik eigenlijk beter had kunnen verbranden. Ze verstaan het niet. Maar ja, laat ik het u zo zeggen: Werkelijke schoonheid schep je alleen eigenlijk als je je ziel geeft en werkelijke schoonheid beleef je alleen als je vergeet wie en wat je bent. Als je alleen maar opgaat in die schoonheid. En dat is voor mij persoonlijk ook een weg geweest tot God. Laten we heer maar eenvoudig zeggen: Het vergeten dat ik er zelf ben, dat God zo goed en zo schoon en zo groot is, dat ik geen tijd over houd om aan mezelf te denken. En daar zit dan heel weinig theorie aan vast, maar het is een weg en dat wou ik nu alleen maar zeggen. Ik zal u niet langer bezig houden. Per slot van rekening, er komt een ander aan de beurt, maar onthoudt dat eens: Esoterie is mooi als je het kunt, als het je weg is, als het je licht, maar iedereen die zichzelf een ogenblik kan verliezen in Gods werk en in Gods grootheid, die vindt naar mijn idee, precies hetzelfde, want dan leer je onbewust iets beseffen. Het is pas later meestal zo als je de kant uitkomt waar ik nu zit, dat je je goed gaat realiseren, hoe je elke keer, wanneer je jezelf verloor iets van God hebt erkend en zo een beeld in jezelf hebt geschapen, waarin je jezelf en je God ziet. Et bien mes amis, c'est tout.

o-o-o-o-o

Zo vrienden, dan komen we aan het laatste stuk van onze ochtendbijeenkomst. en dat is, u weet het wel, een improvisatie, en beschouwing aan de hand van een door uzelf te stellen

onderwerp. Roos. Dat is toepasselijk in de ti.d. Ja, goed een roos. Roos is de koningin van de tuin, in haar schoonheid. Ze is niet meer of ze is niet minder dan alle andere bloemen in de natuur, maar het lijkt altijd de mens iets in zich verborgen houdt en omdat de meeste mensen in zichzelf gen houden, zou ik willen proberen om dat idee eens uit te werken.

De roos, ternauw een piepend kleuren geven op de knop, reikt voorzichtig uit de bladeren zich ten hemel. Ze zoekt de zon, ze zoekt gebeuren en in de zoete zomergeuren, wil ze zichzelf steeds vermooien en heel de wereld tooien met haar schoonheid. Ze voelt zich zo fors en zo fier en zo sterk en ontplooit zich blad na blad tot haast haar wezen openrijt. Maar dan sluimert de zon en de bloem vouwt zich dicht en blijft nog het innerlijk stilkens verborgen, als vreesde ze voor de werkelijkheid. Eens komt de dag dat ze zichzelf moet tonen, dat ze moet laten zien, hoe in het rode hart de gele stuifmeelballen wonen, hoe in dit hart iets zoekt naar vernieuwing, naar vruchtbaarheid. En dan komt de wind en ze blaast haar bladeren weg en haar schoonheid is teloor gegaan. Maar ze treurt niet meer, want ze heeft wat beters. Haar bestaan is thans geworden tot het vormen van de bottel, die zo dadelijk, als de winterstorm al bijna loeit, ter aarde gaat en wie weet in het voorjaar, tot een nieuwe rozenplant ontbloeit. Zo is de mens, hij gaat door het leven, zoekend soms naar kleur en schoonheid, en het wezen baast ontplooiend, blad na blad. Tot hij plots beseft, ik heb schuldbesef nog in mijzelf, ik vergat haast, hoe door delven in het ik, ik veel gevonden heb, dat ik nog niet hier kan aanvaarden. En dan, sluit men zich voor het licht en besluit alle waarden weer in zichzelf. Maar het licht laat niet af en keer op keer dwingt het u zich te ontplooien, te beleven. Niet slechts u te tooien of te rooien, maar meer van uzelf te geven. Soms is het lijden zelfs en pijn en gebroken wordt de knop en open vouwt de mens zich in het leven. Dan, dan komt er in dat zijn een ogenblik van zich vergeten, waardoor een ander weten nu ontstaat en uiteindelijk nu de schijn en vorm, blad na blad nu vallen laat, als een roos die ontbladert in het spelen van de wind en dat gij in uzelf iets groters en iets beters vindt. En dan komt onmogelijk de dood, maar in u is de wijsheid als een bottel reeds geworden en vóór u sterft, vóór ge naar een andere wereld overgaat, dan is er in u iets dit u zegt; Kom, laat wijsheid achter, laat verdraagzaamheid beseffen, hoe het nieuwe inzicht hetzelfde leven draagt als gij, wees vrij, door al aan 't Al te geven. En pas wanneer dat gebeurd is dan kun je het streven laten, dan komt de nacht, dan gaat het leven voorbij en je bloeit op in een nieuwe tijd, in een nieuwe sfeer en meer en speelt hetzelfde spel. Een roos, die eerst voorzichtig zoekt, dan bloeit in kleuren fel, die zich met parelen tooit van dauw, die zoekt uit het rechte leven, maar pas zichzelf wezen kan, als in het ik geschreven wijsheid, wordt uitgezaaid in het Al.

Ja, laten we zeggen, het is een berijmde improvisatie, vrienden, maar mag ik m n conclusie daar nog uit trekken ?

Je hebt zo vaak het idee, dat je leven, nou ja, tamelijk nutteloos is of dat alles wat je doet maar een heel beperkt belang heeft. Ik kan me zo voorstellen, dat die roos ook denkt, dat haar eigen schoonheid belangrijk is, als planten al denken kunnen, dat is heel beperkt. Maar op het ogenblik dat de bloem wordt omgezet tot vrucht, dan heeft ze aan haar taak voldaan. Haar schoonheid, dat is maar een verschijnsel, maar leven is een werkelijkheid. Zo is het ook voor u. Of nu, wat u allemaal doet uiterlijk zo mooi. en belangrijk is of niet, dat geeft eigenlijk niet. Het gaat om de vrucht, die je uit het leven peurt en dan zou je dus met een ouderwets liefdesdicht wel kunnen gaan sluiten, zo in de stijl van:

Ik bied u mijn hart en duizend rode rozen, ik leg mij aan uw voeten neer, en laat de rode boden spreken, mijn tong, zij is gebonden, zij kan de band niet breken, maar wordt de gave aanvaard dan zegt zij veel meer dan alle rozen samen.

Nou, dat is een ouderwets liefdesdichtje hoor, zoiets wat de jonge mannen in mijn jeugd zo gaven aan degenen, die ze zagen als een ideale metgezel. Ja, vergissingen niet uitgesloten.

Goed, maar nu ga ik het eigenlijk zo zeggen: Alle daden van het leven, alles wat je doormaakt, zo goed de hartstocht als het leed, de liefde, de haat, de vergetelheid en al wat erbij komt, dat zou je eigenlijk kunnen zien als die bos rozen. Want of u het wilt geloven of niet, de liefde van ons hart, die ligt ergens bij iets eeuwigs.

Het korte leven dat je als mens hebt, daar ben je toch niet helemaal tevreden mee. Je probeert eerst te vergeten, dat er een dood is en dan ga je erover nadenken dat er een is, dan word je bang dat hij zal komen. Eindelijk zeg je, het is beter dat het zo gaat. Je aanvaardt hem en dan ontdek je pas dat het leven is, zo gaat het. Zou je dan eigenlijk niet zo kunnen

zeggen, dat onze liefde is, de eeuwigheid, het eeuwige dat er achter verborgen is. Nou ja, laten we het dan maar precies hetzelfde zeggen, nietwaar. Onze daden zijn rozen, duizend te samen, die wij eerbiedig leggen aan de voeten van de Allerhoogste. Want wij zijn gebonden, wij kunnen nog niet spreken, we hebben de taal niet. We kunnen niet spreken met God, maar op het ogenblik dat wij werkelijk weten, dat onze daden passen in de kosmos, dat ze aanvaard zijn, dan geldt precies hetzelfde, dan kunnen we veel meer spreken dan alle daden samen, omdat we dan pas de moed hebben, om ons wezen uit te laten gaan naar datgene wat we eigenlijk in ons hele bestaan voortdurend aanhangen, zoeken. En daarmee heb ik mijn conclusie wel getrokken, alleen wil ik wel zeggen, dat vanaf het begin der tijden op deze wijze de mens zijn leven, zijn daden, zijn zorgen, zijn zonden en zijn fouten zo goed als zijn deugden tot een boeket heeft weten te maken, nu eens hier dan eens daar en dat aan God heeft aangeboden. En inderdaad daardoor een soort eenheid heeft bereikt met die hogere kracht. En nu kan ik je wel één ding zeggen, dat is voor mijn tijd, dat is in mijn tijd gebeurd, dat gebeurt nu nog en wie dat eerlijk doet, die maakt nooit een vergissing, want als de rozen bloeien en haar geur ons denken leidt, wanneer de ziel in diep verlangen naar onbegrensde tijden schrijdt, wanneer het laatste stille banden in het eigen hart vergaat, en je kunt je God aanvaarden omdat je wezen openstaat, dan is er stil en diep verrukking, dan spreek je met der schepping tong en zingt het lied, dat de eerste engel op het eerste uur der schepping zong.

Nou en als je het daar niet mee kunt doen, vrienden, dan beklaag je je bij het bestuur, maar wij gaan er een eind aan maken, Het is. zou ik haast met het weerbericht willen zeggen, een mooie warme Zondag. Geniet hem en denk erover na, dat alles wat je ervan geniet, niet alleen maar van de zon komt, maar een stukje verder. Misschien dat je dan ook in deze dag de kracht en de moed vindt om je eigen leven dicht bij de eeuwigheid te leven, gelukkiger en sterker te zijn en voor anderen meer te betekenen. Goeden middag allemaal.